

Innst. S. nr. 161

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument nr. 8:28 (2006-2007)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Gunnar Kvasheim og Gunvald Ludvigsen om en gjennomgang av regelverket for kompensasjon til kommuner som rammes uforholdsmessig hardt av flom, ras og naturskade

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Klimaendringene vil kunne få betydelige ringvirkninger for natur og samfunn. Endringer i de hydrologiske forholdene vil sannsynligvis få større og videre effekter enn de rene temperaturendringene. Skader og problemer vil være knyttet både til større naturulykker, under til dels ekstreme forhold, og til mer ordinære forhold.

Et resultat av denne utviklingen kan være at utgifter til flomskader og naturkatastrofer for de kommuner som rammes, øker. Vi kan stadig oftere få oppleve tilfeller hvor kommuner rammes uforholdsmessig hardt, med den følgen at det kan bli svært krevende for lokale myndigheter å gjennomføre nødvendig opprydding og utbedringsoppgaver. Forslagsstillerne mener det er naturlig at staten tar et større økonomisk ansvar i slike tilfeller. Det bør derfor ses nærmere på hvordan dagens regelverk for kompensasjon til kommunene etter flomskade, ras og naturskade er utformet for bedre å kunne møte klimaendringene som kommer.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå regelverket for kompensasjon for flom, ras og naturskade til kommunene med sikte på at staten tar et større økonomisk ansvar når kommuner rammes uforholdsmessig hardt."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, fra Høyre, Torbjørn Hansen og Petter Løvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Aud Herbjørg Kvalvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn, fra Senterpartiet, lederen Lars Peder Brekk, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til Dokument nr. 8:28 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Gunnar Kvasheim og Gunvald Ludvigsen om en gjennomgang av regelverket for kompensasjon til kommuner som rammes uforholdsmessig hardt av flom, ras og naturskade. Her fremmes det forslag om at Regjeringen gjennomgår regelverket for kompensasjon for flom, ras og naturskade til kommunene med sikte på at staten tar et større økonomisk ansvar når kommuner rammes uforholdsmessig hardt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i forslagsstillernes utgangspunkt om at klimaendringene vil kunne bety store skader på natur og samfunn, i form av flom, ras og naturskade.

Flertallet viser til brev fra Regjeringen datert 28. februar 2007 (vedlagt), hvor Regjeringen varsler at den i løpet av inneværende år vil fastsette forskrift om tilskudd til sikring mot naturskader over statens naturskadeordning. Kommunenes egenandel vil her bli endret fra 25 til 20 pst. I tillegg vil det komme en bestemmelse om at tilskuddsandelen i særlige tilfeller kan overskride 80 pst. Videre har Statens landbruksforvaltning fått i oppdrag å foreta en bred gjennomgang av statens

naturskadeordning, herunder tilskudd til sikringstiltak mot naturskader med frist 15. november 2007.

Flertallet viser også til at i St.prp. nr. 1 (2005-2006) for OED ble ordningen med distriktsandel ved sikringstiltak gjennomgått på nytt etter anmodning fra Stortinget. Departementet konkluderte med at gjeldende regler bør opprettholdes. Stortinget stadfestet dette ved behandlingen av budsjettproposisjonen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen har satt i gang et arbeid med ras- og skredproblematikken, herunder vurderinger av behovet for bedre koordinering av statens innsats iht. ras og skred, og vurderer også behovet for organisatoriske eller rettslige endringer innen dette området.

Dette flertallet foreslår at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at utfordringene som forslagsstillerne tar opp, er behandlet i Stortinget flere ganger de siste årene. Disse medlemmer mener at målet med statlige finansieringsordninger vedrørende flomforebygging og opprydding etter flom bør være 100 pst. statlig finansiering. Disse medlemmer viser til behandlingen i Innst. S. nr. 252 (2003-2004) og Innst. S. nr. 129 (2004-2005) der Fremskrittspartiet fikk støtte av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i sitt forslag om 100 pst. statlig finansiering av flomforebygging og opprydding etter flom.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at flomforebygging og opprydding etter flom dekkes av staten fullt ut."

"Endringene skal inkludere flomskader etter de store flommene som rammet deler av landet i perioden 2003-2007."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at dagens regelverk for kompensasjon for naturskader både er komplisert og oppfattes økonomisk urettferdig. Dagens regelverk er lite brukervennlig i den forstand at det forvaltes av 3 ulike departement, med til dels ulikt regelverk. Mange kommuner oppfatter også systemet som urettferdig ettersom erstatningsandelene varierer fra kommune til kommune. En oversikt fra KS Nord-Trøndelag viser at kompensasjonsgraden i 11 ulike flomutsatte kommuner varierer fra 50 pst. (ca. halvparten) til 97 pst.

Disse medlemmer viser også til at kommunene i dag ikke har anledning til å lånefinansiere sin egenandel knyttet til opprydding etter naturskade, men må ta dette over den løpende driften. For mange små kom-

muner er dette merkbart. Innenfor dagens ordning vil det for eksempel kunne bety kutt i kommunenes tjenestetilbud. For Flatanger kommune, som var til stede på komitéhøringen om representantforslaget, utgjør egenandelen for eksempel ca. 2/3 stilling pr. 1000 innbyggere. I en nødvendig gjennomgang av regelverket, slik disse medlemmer foreslår, er det mye som tilsier at reglene må endres slik at det er mulig for kommunene å finansiere egenandel som de selv vil.

Det er etter disse medlemmers syn i all hovedsak statens ansvar å rydde opp etter naturkatastrofer og være aktiv i sikringstiltak mot slike skader. Egenandelen kommunene belastes med må derfor reduseres og være forutsigbar i den forstand at kommunene behandles likt og at regelverket mellom de ulike departement harmoniseres.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå og forenkle regelverket for kompensasjon for flom, ras og naturskade med sikte på økt likebehandling, og på at staten tar et større økonomisk ansvar når kommuner rammes uforholdsmessig hardt."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå og forenkle regelverket for kompensasjon for flom, ras og naturskade med sikte på økt likebehandling, og på at staten tar et større økonomisk ansvar når kommuner rammes uforholdsmessig hardt.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen sørge for at flomforebygging og opprydding etter flom dekkes av staten fullt ut.

Forslag 3

Endringene skal inkludere flomskader etter de store flommene som rammet deler av landet i perioden 2003-2007.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:28 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Gunnar Kvasshem og Gunvald Ludvigsen om en gjennomgang av regelverket for kompensasjon til kommuner som rammes uforholdsmessig hardt av flom, ras og naturskade - vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 29. mars 2007

Lars Peder Brekk
leder

Aud Herbjørg Kvalvik
ordfører

Vedlegg

Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 28. februar 2007

Anmodning om LMDs vurdering av Dokument 8-forslag - Dokument 8:28 (2006 -2007) - forslag fra representantene Andre N. Skjelstad, Gunnar Kvasshheim og Gunvald Ludvigsen om kompensasjon til kommuner som rammes hardt av flom, ras og naturskade

Jeg viser til brev av 8. februar 2007 fra Stortinget ved næringskomiteen der det anmodes om Landbruks- og matdepartementets vurdering av forslag fra stortingsrepresentantene Andre N. Skjelstad, Gunnar Kvasshheim og Gunvald Ludvigsen. Representantene ber i sitt forslag Regjeringen gjennomgå regelverket for kompensasjon for flom, ras og naturskade til kommunene med sikte på at staten tar et større økonomisk ansvar når kommuner rammes uforholdsmessig hardt. Dokument 8-forslaget angår også Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og Olje- og energidepartementet (OED), så mitt departement har derfor innhentet bidrag til svaret fra disse.

Dagens ordninger

I utgangspunktet er det kommunene selv som er ansvarlig for å sørge for tilstrekkelig sikring av kommunale eiendommer mot ras, flom og andre former for naturskade.

Kommunene har likevel mulighet til å søke om bistand til forebygging og utbedring av naturskader.

Skjønnsmidler

KRD fordeler årlig en del av rammetilskuddet til kommunene etter skjønn. KRD fastsetter den fylkesvise rammen, mens det tilligger fylkesmannen å sikre en god og rettferdig fordeling av midlene mellom kommunene. I retningslinjene for skjønntildeling heter det at "skjønntilskuddet skal kunne brukes til å løse problemer av både midlertidig og mer permanent karakter". Ekstraavgifter som følge av at en naturskade er pådratt må regnes som midlertidige problemer som fylkesmennene i utgangspunktet bør ta hensyn til ved fordeling av skjønnsmidler til kommunene. Ved ekstraordinære meravgifter som følge av naturskade er det også mulig å få deler av utgiftene dekket ved skjønntilskudd fra departementet.

Tilskudd til sikringstiltak mot naturskader

Kommunene kan søke om tilskudd til sikringstiltak og farevurdering over statens naturskadeordning som forvaltes av Landbruks- og matdepartementet (LMD). Dette er forebyggende tiltak for å forhindre eller i størst mulig grad redusere naturskader. Midlene fordeles av styret for Statens naturskadefond innenfor budsjettmessige rammer. Etter midlertidige regler for tilskudd til sikring mot naturskader ytes det tilskudd med inntil 75 pst. av de endelige kostnader ved tiltaket.

I et spesielt tilfelle har kommuner fått dekket en større andel enn 75 pst. av kostnadene. Dette gjelder Stranda kommune og Norddal kommune som har etablert et interkommunalt samarbeid (Åknes-/Tafjordprosjektet) for å bygge opp beredskap mot fjellskred og flodbølger i indre Storfjorden som følge av at det er konstatert at to store fjellparti er ustabile. Kommunene står her overfor svært store utfordringer på grunn av de spesielle naturgitte forholdene og har til nå fått dekket nær 100 pst. av utgiftene.

Erstatning etter naturskade

Mottakere av erstatning etter naturskade er private grunneiere. Verken kommuner, fylkeskommuner eller statlige etater får erstatning etter naturskadeloven når naturskade er skjedd.

Bistand til sikring mot flom og skred i vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et forvaltningsorgan under OED som arbeider på flere områder for å forebygge, varsle og sikre mot flomskader. NVE gir kommunene råd og veiledning om fare for flom, erosjon, og skred langs vassdrag, både i forbindelse med arealplanlegging og ved beredskapssituasjoner. For eksisterende bebyggelse og infrastruktur kan NVE gi bistand til planlegging og gjennomføring av sikringstiltak mot flom, erosjon og skred langs vassdrag. NVEs bistand til kartlegging og sikring er en bistandsordning der NVE prioriterer tiltak som har stor nytte i forhold til kostnadene, og som ikke gir negative virkninger på vassdragsmiljøet, innenfor de årlige bevilgninger over statsbudsjettet.

NVEs finansielle bistand til kommunene utgjør maksimalt 80 pst av kostnadene til sikringstiltak. Distriktsandelen som er vedtatt av Stortinget sikrer at lokale interesser deltar og at man får en prioritering av søknader. Ordningen virker som en motivasjon for å unngå utbygging i fareutsatte områder, på lik linje med kravet om egenandeler i statens naturskadeordning.

Vurdering av behovet for gjennomgang av regelverket

Skjønnsmidler fra KRD

KRD anser at skjønnsmidlene fungerer godt i forhold til det er som er intensjonen med skjønnsmidlene i dag. Skjønnsmidlene kan dekke deler av kommunenes ekstraordinære utgifter knyttet til naturskade. KRD anser ikke behov for endringer på dette området.

Tilskudd til sikringstiltak mot naturskader fra LMD

LMD vil i løpet av inneværende år fastsette forskrift om tilskudd til sikring mot naturskader over statens naturskadeordning. Kommunenes egenandel vil der bli endret fra 25 til 20 pst., dvs. tilsvarende distriktsandelen i bistandsordningen som administreres av NVE. I

tillegg vil det komme en bestemmelse om at tilskuddsandelen i særlige tilfeller kan overskride 80 pst. Kommuner som står i fare for å rammes uforholdsmessig hardt av naturskader vil kunne være et slikt særlig tilfelle.

Erstatning etter naturskade fra LMD

Statens landbruksforvaltning har fått i oppdrag å foreta en bred gjennomgang av statens naturskadeordning, herunder tilskudd til sikringstiltak mot naturskader med frist 15. november 2007. Inntil denne gjennomgangen foreligger anser ikke LMD det aktuelt med endringer i naturskadeloven.

Bistand til sikring mot flom og skred i vassdrag fra OED

Distriktsandelen i bistandsordning med sikringstiltak mot flom, erosjon og skred langs vassdrag som admi-

nistreres av NVE var gjenstand for diskusjon etter storflommen på Østlandet i 1995, og spørsmålet ble grundig behandlet av Flomtiltaksutvalget som ble nedsatt etter denne flommen, jf. NOU 1996: 16 Tiltak mot flom. Ved behandlingen av St.meld. nr. 42 (1996-97) Tiltak mot flom, gikk Stortinget inn for at distriktsdelen skulle settes til 20 pst.

I St.prp. nr. 1 (2005-2006) for OED ble ordningen med distriktsandel ved sikringstiltak gjennomgått på nytt etter anmodning fra Stortinget. Departementet konkluderte med at gjeldende regler bør opprettholdes. Stortinget stadfestet dette ved behandlingen av budsjettetproposisjonen.